

Апарест.Орг представя

## **ЖЕНСКО ЦАРСТВО**

**Ст. Л. Костов**

*Костов, Ст. Л.*

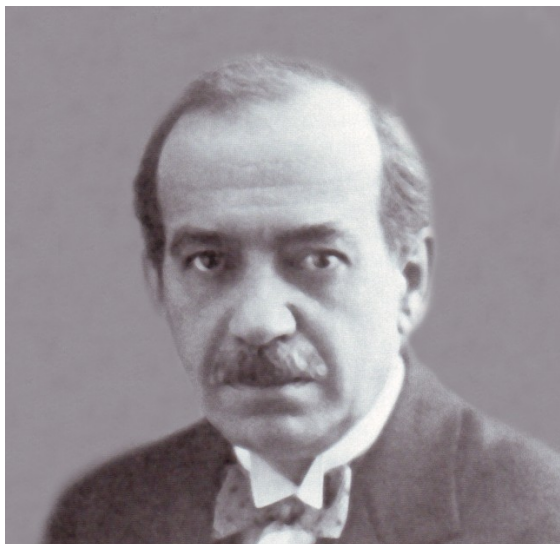
*Женско царство / Ст. Л. Костов; Съст. Огнян Антов. - Варна : Апарест.Орг, 2012. - 36 с.; PDF 260 KB, Calibri, 14+12 pt.*

*Съдържа: Инфо от Уикипедия (за автора)*

*УДК 886.7-2*

*Рубриката е под редакцията на Огнян Антов*

[Инфо от Уикипедия]



Стефан Лазаров Костов (често произнасян като Сте Ле Костов от съкращението Ст. Л. Костов) е български писател и етнограф, определян като най-изтъкнатия български комедиограф.

#### Биография

Роден е през 1879 година в София. Баща му, Лазар Костов, е деец на национално-освободителното движение от Банско. През 1902 година Стефан Костов завършва Славянска филология във Висшето училище в София. Като студент той се занимава с журналистика - дейност, която продължава и една година след завършването си. От 1903 година е учител в София и Пловдив. През 1906 година специализира Славянска филология и етнография във Виена и в Германия при Ватрослав Ягич, Вацлав Вондрак, Милан Решетар и други. В 1908 година работи в близкия до Народната партия вестник „Реч“. От 1909 година е уредник, а от 1924 година е директор на Етнографския музей в София - пост, който заема до смъртта си. По време на Първата световна война като етнограф към Първа българска армия прави проучвания във Вардарска Македония. От 1923 година е член Артистичния съвет при Народния театър в София, от 1926 година е негов председател, а през 1927 година, за кратко е и директор на театъра. От 1929 година е дописен член на БАН. Член е и на Македонския научен институт, негов подпредседател.

#### Творчество

Стефан Костов е автор на 12 многоактни и 5 едноактни пиеси, измежду които най-известни са "Големанов" (1927), "Златната мина" (1925), "Вражалец" (1933) и други,

влизащи и днес в репертоарите на родните театри. В тях Ст. Л. Костов гневно и саркастично излива своя протест и възмущение от нравствената и политическа поквара на своето време.

Стефан Костов е автор и на къси хумористични разкази, част от които са събрани в сборника "Царската сватба" (1936).

#### Съчинения

##### Литературни творби

- "Мъжемразка" - комедия (1914)
- "Златната мина. Комедия в 4 действия", София, 1925 (София, 1929)
- "Големанов. Комедия в 3 действия", София, 1928 (София, 1935)
- "Морската болест" (1929)
- "Симеон. Историческа драма в 3 действия", София, 1929
- "Тя и двамата. Драма в 3 действия", София, 1929
- "Главчо и царската дъщеря. Игра с кукли", София, 1929
- "Гонизаякът. Комедия в 1 действие", София, 1930
- "Новото пристанище" (1931)
- "Женско царство. Комедия", София, 1931
- "От много ум. Държавните липи. Женско царство. Едноактни комедии", София, 1931
- "Чл. 223. Комедия в 3 действия", София, 1931
- "Скакалци. Комедия в 3 действия", Пловдив, 1931
- "Патичета". Комедия в 1 действие", София, 1931
- "Вражалец. Комедия в 4 действия", София, 1933
- "Царската сватба. Хумористични разкази", София 1936, 172 с.
- "Държавните липи. Комедия", София 1937
- "Комедия без име" (1938)
- "Избрани творби", София 1943
- "Големанов, Златната мина. Комедии", София, 1953
- "Комедии", София 1961

##### Научни съчинения

- Изображенията на Св. Георги в българския народен накит, В: Сб. Л. Милетич, 1912, с. 187-201
- Култът на Герман у българите (1912)
- Амулети против уроки, Известия на Народния етнографски музей, 1/2/, 1921, с. 91-100
- Български народни шевци (в съавторство с Евдокия Петева), ч. II Югозападна България и Македония, София 1928
- Трънска носия, Известия на Народния етнографски музей, 8, 8-9, 1929, с. 135-148
- Белодрешковци в Северозападна България, Известия на Народния етнографски музей, 10-11, 1932, с. 73-110
- Селски бит и изкуство в Софийско (в съавторство с Евдокия Петева), София 1935, 207 с.

Стефан Л. Костов

## Женско царство

### Народна приказка

*Селски двор - в дъното къщица с врата и две прозорчета от страни, под стряхата върлина с дрехи и завивки, на един край висят низове червени чушки и лук, вляво плет, зад него съседен двор, вдясно плет с пътна врата, край левия плет градина с пчелни кошери, а край десния орало и други земеделски оръдия, дърва и др. Мъжете са облечени в дълги бели ризи, широки бели гащи, къси елеци, като в Никополско лятно време, препасани с престилки и забрадени с кърпи, а жените - в сукмани, с пояси, без престилки, с калпаци на глава. Надвечер.*

Божил (клекнал в градината, чисти бурени и ги слага в престилката си. От съседния двор се чуват викове и охкания. Женски глас: «.Гиди поразника недни... мързеливец! ... Млък ... млък... стига си охкал, че тоягата ще заиграе! Да го преспиш и додето дода, всичко да е готово, чу ли, куче краставо?... Врата силно се хлопва). Горкият човечец, ще го пребие проклетата жена! ... (Надига се през плета и вика предпазливо.) Иване! ... Ей, Иване! ... Иване!

Иван (подир малко наднича през плета с малко дете на ръце). Божиле, ти ли ме викаш?

Божил. Каква беше тази кавга у вас?

Иван. Каква? Както всякога... за проклетото му дете! ... Навикнало се на ръце да го държа, оставя ли го, писне като прасе, гаче ли го колим. Не мога нищо вече да похвана от него. Жената ми заръча за довечера прясна пита... Пита ли да меся, туй ли да държа? Оставя ли го, ще писне - бой, държа ли го, няма пита - пак бой - женска оправия!

Божил. Хасъл женска оправия... И моята е проклета, ама твоята?

Иван. У-у, ештът й няма! ... Цял съм посинял от бой - час по час, час по час! ... Пък туй... ризата едно тънко-тънко, не е като потурите.

Божил. Та жените максус ни смъкнаха потурите.

Иван. С тия ризки цяло тегло.

Божил. Тегло не, ами тегло... Няма ли веднъж да ни се върне силата бе,

джанъм?

Иван. Ще се върне тя, като се обърнем! ... Кой ли ден ще увисна там хе на сливата, па да удря колкото ѝ душа иска... да се насити.

Божил. Урсус жена, брей!

Иван. И туй се е метнало на нея, проклетото... да беше мъжко баре, ами то женско... иде ми да го удуша.

Божил. Защо не му дадеш попара с вино? Цял ден ще спи като заклано!

Иван. Та в къщи вино завърта ли се? Тя капка не оставя. Онази вечер бяхме купили, тя всичкото изцеди.

Божил. И ние нямаме много, ала се пак ще се намери да ти дам малко.

Иван. Голяма добрина ще ми сториш, Божиле... да рахатясам малко от туй джереме.

Божил (като тръгва за в къщи). Изщипах градината, коджа бурен беше се навъдил... По-рано градината тревясала, буренясала, жената хич не я и поглеждаше, а сега, откакто са на власт, само тревица да зърне... леле-мале. (Влиза в къщи.)

Иван (подрусва детето). Динга... динга... динга! ... Динга... динга... динга! ... А-а-а-а... е! ... А-а-а-а... е! ... Сега татко ще ти даде попарка с винце... да заспиш, та да не се събудиш макар!

Божил (излиза от къщи с паничка в ръце). На ти, Иване... надроби му със срединка, па му дай да лапа.

Иван (взема паничката). Сполай ти, Божиле, чакай да го приспя, че да ти върна паничката.

Божил. Може и после.

Иван. После ще забравя, ами сега. (Отдалечава се.)

Божил (разбражда си забрадката). Опустяла му шамията, стегнала ми врата, сякаш съм обесен. (Сваля я, изтърсва я, туря я на главата си и двата предни края мята назад.) Така ми е по-свободно. (Кляка и скубе бурени.)

Иван (наднича през плета). Божиле, на ти паничката. (Божил се изправя и я взема.) Благодаря ти.

Стоян (излиза от къщи с кобилица и менци на рамо). Тате-е, отивам за вода... (Излиза през пътната врата.)

Божил. Иди, синко, иди.

Иван. Левент момче имаш, Божиле, да ти е живо и здраво.

Божил. Ох, левент, ама на виж - вместо кон да препуска, та искри да пращят, той забрадил чембер и с кобилица на рамо.

Иван. Ех, Божиле, божа работа.

Божил. Каква ли вълчица и нему ще му гложде кокалите цял живот?

Иван. Доде го натири на стари години в манастира и си намери някой помлад мъж.

Божил. И туй бива. Кога ли ще ни натирят и нас двамата с тебе?

Иван. Когато им скимне... Мислиш, нашите вещици ще чакат да навършим години ли? (Тяхната врата се хлопва, той извързва глава.) Ах... наша Радка си иде. И тя е една усойница, цяла се метнала на майка си.

Райна (зад плета). Тате, какво си щръкнал там до плета с туй дете?

Иван. Приказвам тук с бай ти Божила нещо за работа.

Райна. Приказвате за работа, а малко ли работа те чака в къщи? Работата не ще приказки.

Иван (на Божил). Чуваш ли я? Туй е дъщеря - ни почит, ни послушание. Опак свят! (Отива с детето в къщи.)

Райна (наднича над плета). Вий, мъжете, бай Божиле, се оплаквате, че работата ви в къщи не спори, а пък цял ден на приказки...

Божил. Какви ти приказки - казали сме си една-две думи и ние. Ако е за приказки, вие, жените, ги дрънкате много повече от нас.

Райна. Ама работата ни спори.

Божил. Спори, господ като ви даде нашата сила. Ако не се бъркате тук в къщи, и нашата работа по щеше да спори.

Райна. Как да не ви се бъркаме, като не можете нищо свястно да направите - хляб ще загорите, манджата ще пресолите.

Божил. Туй знаем, туй правим. Като не ви се харесва, сами си вършете къщната работа.

Райна. Като не можете да въртите една къща, защо ви хранутим само?

Божил. Зная ли аз, вий се знаете защо. (Влиза в къщи.)

Райна. Гледай го ти него... Чакай аз да кажа на кака Златка да му поналожи гърба, че да види той...

Стоян влиза от пътната врата с пълни менци.

Райна (нежно). Стояне... Стоенчо бе! , . . Дай ми да пийна малко прясна водица...

Стоян (приближава се смирено, внимателно ѝ поднася предния медник, както е на кобилицата). Заповядай!

Райна (пие). Ех, че ти е сладка водицата, Стоенчо! Ще си пийна още малко. (Пие.) Много ти е сладка водицата, Стоенчо, ще ти изпия целия медник.

Стоян. Изпий го де!

Райна. Ще ми се разсърдиш.  
Стоян. Няма да ти се разсърдя.  
Райна. Ами ако го излея?  
Стоян. Излей го де!  
Райна. На таков хубаво момченце излива ли се водата ?  
Стоян (засрамено навежда глава и с левия си крак прави като полукръг).  
То... страшна хубост...  
Райна. Ти не си знаеш хубостта, Стоенчо. На, погледни се тука... (Вади от пояса си кръгло огледалце и го държи срещу него.)  
Стоян. Ао... лъо... огледалце!  
Райна. Погледни се, погледни се де... не се срами.  
Стоян (нерешително се поглежда). Че какво пък?  
Райна. Видя ли се? Стоян. Кое ли ми е пък хубавото? Райна. Всичко ти е хубаво, Стоенчо - очите ти черни маслини, бузите ти бели филджани, мустачките ти гайтан коприна... Ах! (Стисва му дясната ръка, както държи кобилицата.)  
Стоян. Олеле, счупи ми пръстите!  
Райна. От любов, Стоенчо... Аз те любя, Стоенчо.  
Стоян. А-о, ао! ... (Избягва в къщи.) Райна. Стоенчо, Стоенчо, ела... ще ти кажа нещо! Засрами се и избяга... Той пак ще доде... (Скрива се зад плета.)  
Стоян (след малко се подава на вратата и поглежда към плета. Оправя си забрадката над ухото. Излиза с една метла и започва да мете по пътеката към плета. Тихо си пее по гласа на «Рано е Радка ранила»).

Рано е Радко подранил  
на бели Дунав за вода.  
Райна. Гласецът ти, Стоенчо, сякаш мехлем маже по сърцето ми...  
Стоян (изправя се). Рекох да помета, че мама скоро ще си доде.  
Райна. О-о, Стоенчо мамин.  
Стоян (пак мете). Трябва да побързам, че мама като види непометено.  
Райна. Момченце мамино! ... Ха, Стоенчо, запей!  
Стоян. Че защо пък да пея?  
Райна. Защото много хубаво пееш...  
Стоян. Какво му е пък хубавото?  
Райна. Ба, цял ден да ми пееш - цял ден ще те слушам и пак няма да ти се наслушам.  
Стоян. У-у, какво ми думаш ма!  
Райна. Де попей ми, попей ми... още мъничко...

Стоян. Не бива.

Райна. Защо не бива бре, Стоенчо? (Стоян мълчи и мете.) Попей де, Стоенчо...

Стоян. Какви сте смешни вий, момите, се искате да ви пеем.

Райна. Че тъй, ами как?

Стоян (мете, внезапно се закискава). Хи-хи-хи! ...

Райна. Защо се смееш, Стоенчо.

Стоян. Тъй... хи-хи-хи!

Райна. Защо пък тъй?

Стоян. Досмеша ме нещо.

Райна. За какво те досмеша? Каж ми и аз да се посмея.

Стоян. За какво ли? ... За онуй, дето ми го рече одеве... Хи-хи-хи!

Райна. Че какво съм ти рекла?

Стоян. Уж, не знаеш.

Райна. Каж ми де!

Стоян. Сети се самичка... то беше едно смешно.

Райна. Какво е то толкоз смешно? ... Каж де, не мога да се сетя.

Стоян. Е като не можеш...

Райна. Дето ти казах, че си хубавец?

Стоян (клати отрицателно глава). А-а, не е то... друго, по-смешно.

Райна. Дето ти казах, че те любя?

Стоян. Хи-хи-хи! ...

Райна. То ли е, Стоенчо.

Стоян (срамежливо). То...

Райна. То ли е смешното?

Стоян. Хи-хи-хи! ...

Райна. Стана ли ти хубаво, като ти го казах?

Стоян. Ух, и ти каква си ма, Райно!

Райна. Аз те любя, Стоенчо, ти си мойто либе... ти си мойта изгора!

Стоян. У-у, да не ми приказваш такива срамни работи - ей сега ще се скрия в къщи. Райна. Няма... няма! Стоян. Няма зер! ... Зная аз, вий сте такива момите.

Райна. Ела при мене, Стоенчо.

Стоян. Не ща, страх ме е... пак ще ми приказваш такива работи...

Райна. Няма, не бой се, друго ще ти кажа... ела.

Стоян. Лъжеш...

Райна. Не лъжа, ако искаш да ти се закълна.

Стоян. Ще дода... ама ще ти се разсърдя, ако...  
Райна. Сега... аз като ти казвам, не ми ли вярваш?  
Стоян (приближава се с метлата в ръка). Е, какво?  
Райна. Ела по-насам де, не бой се, Стоенчо.  
Той се приближава и тя му грабва китката.  
Стоян (като се хваща за ухото). Китката ми... У-у... ма, Райно...  
Райна (мирише китката). Ах-ах... ах... колко ти хубаво мирише шибоят,  
Стоенчо.  
Стоян. Всяка сутрин, всяка вечер го поливам с прясна водица.  
Райна. Той е много хубав бе, Стоенчо, като тебе хубав!  
Стоян. Харесваш ли го? ... Ний имаме много, искаш ли да ти набера?  
Райна. Всяка сутрин, като отивам на работа, ще ми затъкваш по една  
китчица на ухото, та цял куп за тебе да мисля, Стоенчо. Ела по-близо, миличък  
(Хваща му дясната ръка и го привлича по-близо до плета.) Аз те любя, мили  
Стоенчо, ти си моето либе, моята изгора! От деца сме расли заедно, ний сме  
един за други... Ти любиш ли ме, Стоенчо?  
Стоян. Не зная... мама...  
Райна. Аз ще пратя сватове да те искат... Тя ще стане каил, Стоенчо!  
(Целува го.)  
Стоян. Райничке! ... Ах! (Дръпва се.) Дали не ни е видял някой? (Оправя  
си забрадката.)  
Райна. Не бой се, никой не ни е видял... Ела, Стоенчо, да те целуна по  
мустачките. (Целува го.) Ох, колко са хубавички, мекички, като коприна. На ти  
туй огледалце. (Дава му огледалото.)  
Стоян (разглежда огледалото). Колко е хубавичко!  
Райна. Ново е... максус съм го купила за тебе от пазара.  
Стоян (оглежда се и си засуква мустаците).  
Райна. Тъй... да се оглеждаш, да си виеш мустачките, да си ги редиш, да  
си ги станиш. Някои си бръснат мустаците... у-у грозно! Устата им на джигер  
приличат. А твоите какви са хубавички! ... Дай! ... (Целува го.)  
Стоян. Де ли ще го крия? Мама да го не види...  
Райна. Защо?  
Стоян. Тя ми е заръчала от мома нищо да не взимам.  
Райна. Кажу, че си го купил.  
Стоян. Как ще съм го купил, като нямам пет нари, пък и тя нищо не ми  
дава.  
Райна. Скрий го в пазвата си.



Стоян (поглежда се в огледалото). Добре казваш... в пазвата. (Туря огледалото в пазвата си.)

Злата (вън на пътя). Хай със здраве, Радо, ще се видим в общината.

Стоян. Мама иде. . бягай! ...

Райна се скрива зад плета, Стоян започва да мете.

Злата (влиза бърже и хлопва вратата подире си). Ти какво правиш бре?

Стоян. Мета, мамо.

Злата (приближава се). Друга работа нямаш ли, та си взел да метеш?

Стоян. Ти нали ми каза да премета двора?

Злата. Казала съм ти... (Сочи с крак.) Туй метено ли е? ... Туй метене ли е?  
... Туй метене ли е? Мете! ... Толкоз работа от тебе... само хляба ми ядеш напусто.

Стоян. Мамо...

Злата. Млък! ... Добре си отваряй зъркелите, че като взема с метлата по главата. (Влиза в къщи.)

Стоян. Като вземеш, голяма работа! ... (Отива на плета.) Райно...  
Райничке! ... Няма я. Къде ли е отишла? (Поглежда се в огледалото, засуква мустак, мете и пее.)

Запретни, Велко момче, бели ръкави, умеси, Велко момче, бяла погача, нагочи, Велко момче, люта ракия...

Райна (подава се над плета) . На мене ли пееш, Стоенчо?

Стоян. На тебе я... кому другиму? А ти де беше, като те виках?

Райна. Тате ме повика да видя дали се е опекла питата. Тя цяла почерняла, станала на въглен, а той пита печена ли е. Мама ей сега ще доде, тя ще щ каже печена ли е, не е ли печена. Ела при мене, Стоенчо.

Стоян. Не смея... мама е там. Защо са толко лоши нашите майки?

Райна. Кой ти каза, че са лоши?

Стоян. Не виждаш ли - всеки ден се карат и бият бащите ни.

Райна. Как да не ги бият, като не вършат нищо свястно.

Стоян. А ти мене ще ме биеш ли?

Райна. Тебе ли да бия? Как можеш да си помислиш такова нещо? Цял ден на ръце ще те нося, Стоенчо.

Стоян. Кой знае? Вий всичките така приказвате, пък после...

Вратата се отваря, Божил бяга навън, подир него Злата с една точилка.  
Райна се скрива зад плета.

Злата (като го удря с точилката по гърба). Не увира, а? ... Ще ти кажа аз тебе едно не увира! (Точилката се счупва.) Ах ти, проклетнико, счупи ми

точилката! Гърбина като камък... Кобилица за нея!

Райна (подава се над плета). Какво те е пак разсърдил, како Злато?

Злата. Бях му рекла да свари за довечера боб. Ида си и го питам - стана ли бобът? ... Не увира, кай. Защо не увира? Тъй, не увира. Като погледнах, какво да видя, сестрице - турнал гърнето на огнището, а в огнището ни въгленче огън и бобът си кисне в студената вода. Де ти е огънят бре, хубостнико? Ай, забравил съм да го запаля, вика. Грабнах точилката, че дето сварих! На, нека ти се смеят хората на ума бре, глупако! Скоро да вървиш да накладеш огън! После да се обръснеш, какво си брадясал тъй като караконджол? Не мога да те гледам такъв. Хайде! (Божил влиза в къщи.)

Райна. Нашият пък прегорил питата - въглен.

Злата. Толкоз ти работа от тези мъжища. Се подире им трябва да се шета. Право казват - къща без жена, огън да я гори! Ами ти бре, какво си щръкнал с тази метла. Върви помагай на баща си, че довечера няма да има какво да лапате. За ядене ги бива, нищо не им стига.

Райна. Защо кориш момчето, како Злато? Бива ли таквоз хубаво момче...

Злата. Хубаво, ама умът му къс, като на баща му. С хубост само къща не се върти.

Райна. Е, и то ще се научи.

Злата. Ще се научи, ама не със сладки приказки.

Райна (тяхната врата се хлопва). Кой ли иде? (Поглежда.) Мама си иде. Прощавай, како Злато. (Скрива се.)

Злата. Прощавай и ти. (Тръгва към къщи.)

Кметицата (хлопа на пътната врата). Злато... Злато ма!

Злата (тича и отваря вратата). Ти ли си ма, кметице? Заповядай... Заповядай!

Кметицата (влиза с дебел бастун в ръка). Добър вечер, Златке.

Злата. Дал ти бог добро, кметице. Заповядай, заповядай в къщи.

Кметицата. Не, по-добре дай ми столче тук да поседна, на хлад.

Злата (от вратата). Стоене, дай два стола.

Кметицата. Е, ти какво правиш, Златке?

Злата. Какво ще правя? ... Се разправи с моя непрокопсаник.

Кметицата. Божил ли?

Злата. Ами кой?

Стоян (донася две триножни столчета). Къде, мамо?

Злата. Ей тук. (Сочи при цветята, той ги оставя.)

Кметицата (сяда). А ти, Стоенчо, как си, какво правиш?

Злата. И той като баща си неразбран, се подире му трябва да се тича.

Кметицата. Какво приказваш, Златке? Таквоз хубаво момченце, пък.

Злата. Хубаво, ама глупаво... непослушно, кметице.

Кметицата. А-а, Стоенчо, не бива тъй... ти трябва да слушаш мама си, да си гледаш работата, да станеш добър къщовник, че да ти намерим една хубава женичка... хайде, той ще слуша вече, не му се сърди, Златке. Ела, Стоенчо, да видиш какво съм ти донесла. (Вади из пояса си едно пакетче, свито на фуния.) Ела, ела... (Стоенчо се приближава, тя му дава пакета.) Отвори да видиш.

Стоян (отваря пакета). У-у, леблебии и стафиди, благодаря ти, кметице.

Злата. Видиш ли? ... Ама май не заслужаваш.

Кметицата. Ех и ти, Злато, много го кориш. Заслужава си момчето, заслужава. А ти, Стоенчо, с какво ще ме почерпиш, като съм ти дошла на гости?

Злата. Напълни павурчето да сръбнем малко ракийца.

Стоян влиза в къщи.

Кметицата. Хубаво ти е момченцето, Златке, кротко и послушно... да ти е живо и здраво.

Злата. Не го хвали много, кметице, че ще се забрави.

Кметицата. То е тъй, ама що си е право - право си е. (Чува се мъжко охкане и женски вик в съседната къща.) Там карат ли се?

Злата. Май че има и бой.

Кметицата. Защо ли?

Злата. Тоз пък хубостник, като пекъл пита, изгорил я... въгленясала.

Кметицата. Гледай, гледай... де са му били очите?

Злата. Връшникът му ще да се е зачервил, та е пламнала питата под него... язък за брашното.

Кметицата. Ами Райна не позаглежда ли ваш Стоенча?

Злата. Кой знае? Досега не съм сапикасала такова нещо... не ми се вярва.

Кметицата. Тя е една усойница - проклета като майка си. Не виждаш ли я какво прави на нашите събрания? Ще ти почерни само момчето.

Злата. Пазил ме господ!

Кметицата. Не ти трябва.

Стоян (донася павурчето и го подава на кметицата). Заповядай, кметице.

Кметицата. Ха за твое здраве, мойто момче! (Пие.)

Злата (поема павурчето). А мезе?

Стоян. Мезе ли?

Злата. На, виж го, кметице, и пита още?

Кметицата. Е, то не е криво... то се учи още момчето.

Злата. Но кога ще се научи, станал е коджамити дангалак... и какви мустаци е засукал? Нали ти казах да ги обръснеш бре?

Кметицата. Сакън, Златке, мустачките не закачайте.

Злата. Нали уж решихме в общината по новата мода?

Кметицата. Решихме, ама после разбрах, че не сме решили добре, па и много съветнички още тогава бяха против? Не помниш ли?

Злата. Как да не помня?

Кметицата. Се по-дружко е мъж с мустаци. Да им дадем малко свобода на мъжете - кой както иска. А на Стоенча по му мяза старата мода... с мустачки... и какви му са хубави!

Злата. Иди кажи на баща си да даде мезе, какво се втелява такъв? (Стоян влиза в къщи.) Хай наздраве, кметице, добре си дошла! (Пие.) Как ми намираш ракията?

Кметицата. Запали ми гърлото.

Злата. Два пъти съм я варила. (Подава ѝ павурчето.) Пийни си, кметице, мезето сега ще доде. (Кметицата пие.) Напреж, аз като му служех, пази, боже, да му поднеса ракия без мезе - ще вдигне една врява, а сега се прави, че не знае.

Кметицата. Правят се ма, Злато, правят се всичките мъже така, уж не знаят.

Злата. Де не ще знаят, всичко знаят проклетниците.

Кметицата. Тъй искат да ни накарат да се върнем в къщи и да си поемем къщната работа, ама ще им приседне.

Злата. Как щяло да си изпуснем властта... Царство дава ли се така?

Кметицата. Бе те ще си клекнат най-после, няма накъде да шават, само да прекараме новата реформа.

Злата. Каква е тя.

Кметицата. Тия дни ми доде на ума, тази вечер ще я решим в общината.

Злата. Кажи ми я?

Кметицата. Отсега нататък, като се роди дете, бащата ще лежи при него като лехуса, а не майката. Разбираш ли?

Злата. Разбирам, кметице. На, това е много хубаво, тъй... тъй. Аслъ раждането ни позапира в къщи, а тъй и това няма. Мъжете да лежат лехуси, каква им е работата, а ний ще си бъдем свободни. Виж, кметице, тази ти реформа е най-умната. Ще я приемем, ще я приемем с абсолютно

болшинство. Коя ли ще вдигне ръка против нея?

Кметицата. Никоя. (Стоян донася паничка с мезе и триножно столче, туря столчето между двете и мезето на него.) Браво бе, Стоенчо! Да си жив и здрав, моето момче! Какво къщовниче ще ми станеш ти! (Взема от мезето.) За твое здраве и за твоята хубост, Стоенчо! (Пие.)

Злата (поема павурчето, на Стоян). Хайде гледай си работата. (Пие, Стоян влиза в къщи.)

Кметицата. Тази реформа вече ще ги върже в къщи, ще станат по домоседи. Досега тъй и тъй, отсега нататък вече...

Злата. Виж твоята реформа е много хубава, кметице, ама мене ми е на ума друга, още по-хубава реформа. Да можехме да ги накараме не само да лежат лехуси, ами и да раждат, а? Какво ще кажеш?

Кметицата. Това е вече божа работа, Златке.

Злата. Ний да вземем решение да молим бога, пък каквото даде. Отде знаеш, както ни даде царство, може и това да ни даде.

Кметицата. Не е чудно.

Злата. Тогава не само ще ги вържем, ами ще ги заковем в къщи, та носа из вратата да не си покажат. (Подава ѝ павурчето.)

Кметицата. Аз ще си помисля и за тази реформа. (Пие.)

Злата. Мисли, кметице, мисли.

Кметицата. Аз мисля, Златке, за всички ви мисля, ама няма кой за мене да помисли.

Злата. Що думаш, кметице? Нима ний не мислим за тебе, нима не се молим богу за тебе? Нали си уж наша царица, а ний твои пчелици, нали ний живеем с твоя ум, нали ти ни крепиш царството?

Кметицата. Тъй, ама...

Злата. Дай да пийна за твое здраве. (Взема павурчето.) Да си ни жива, кметице. (Пие.)

Кметицата. Тъй, ама...

Злата (подава ѝ павурчето). Пийни си и ти, кметице, таман си дошла на ракъ-кефи... Бива си я мойта ракийца. Взема си и от мезенцето.

Кметицата. Хайде, за твое здраве, Златке, сестрице. (Пие.)

Злата. Пий, кметице, не бери какър - ний мислим за тебе. Е, има една опозиция, ама да не те е еня, нали я смазахме на избора?

Кметицата. За опозицията пет пари не давам - власт без опозиция може ли! Ами друго, друго...

Злата. Какво, кметице?

Кметицата. Вий мислите за мене, ама никоя от вас не пита какво съм, що съм в къщи, как живея?

Злата. Не ни е дошло наум да те питаме, защото се в общината и се за общински работи приказваме.

Кметицата. Имам ли мъж, нямам ли?

Злата. Какво... Защо... Да не е умрял дядо Еньо?

Кметицата. Не, ами го натирих.

Злата. Натири ли го?

Кметицата. Остаря съвсем, грохна вече, недвижда, недочува, за нищо не го бива, никаква работа не може да ми свърши в къщи. Изпъдих го. Да върви при старците в манастира да си доживява старините.

Злата. Ами сега?

Кметицата. Сега съм без мъж... То и по-напред беше тъй, ама сега ептен без мъж.

Злата. Че то не бива така без мъж да останеш.

Кметицата. И аз думам тъй.

Злата. Хубава работа! На наше царство, при толкова мъже, кметицата без мъж... хайде де!

Кметицата. От друга страна си мисля какво ли ще ми се падне? Отвън го гледаш мъж, отвътре - червива ябълка. Да не излезе от трън, та на глог?

Злата. Кметице, аз ще повдигна този въпрос в общината и там ще ти изберем мъж.

Кметицата. Не, не, не! ... С вишегласие кой знае какво чудовище ще изскочи, та да не го погледна.

Злата. Ами как?

Кметицата. Аз сама ще си го избира, пък ти ще предложиш да се вземе решение общината да ми направи сватбата.

Злата (плясва с ръце) . Браво, кметице!

Кметицата. Едно време мъжете си правеха юбилей за нищо и никакво, защо сега общината да не си ожени кметицата, като ви е толкова заслужила?

Злата. Една сватба ще му дръпнем, кметице, та да се чуе по цял свят. Пък ти ря си избереш едно младо, хубаво мъжле, както прилича на кметица.

Кметицата. Аз си го вече избрах.

Злата. Кой ли ще е този късметлия, я го кажи, ако не криеш.

Кметицата. Ваш Стоенчо...

Злата (плясва с ръце). Наш Стоенчо? ...

Кметицата. Защо, не кандисваш ли?

Злата. Кандисвам, как да не кандисвам, кметичке... Голям късмет за него, голям късмет и за мене... Страх ме е само дали ще може да ти угоди.

Кметицата. Ще ми угоди, ще ми угоди... Колко за туй, не се бой.

Злата. После, в къщните работи е още слабичък, баща му е един калпазанин...

Кметицата. От твоя Стоенчо, Златке, сестрице, ще направя едно къщовниче, ама какво къщовниче!

Злата. Дай, боже!

Кметицата. Да ти кажа право, Златке, отдавна съм си го харесала и си го обичам.

Злата. Щом си го харесала, давам тя го.

Кметицата. Само да не е дал дума на друга някоя? Младите, нали знаеш, бързат.

Злата. Той е още аджамия... от любов сабер си няма, . . Пък и да е дал, аз нали съм тука?!" и.

рахат. Хайде да ти е честит, кметичке, дай да си ударим ръцете! (Стават, стискат си ръцете и се целуват.)

Кметицата. Сродихме се вече!

Злата. Да е на хаир!

Кметицата. Амин! (Сядат.) Довечера, като дигнем заседанието, ще ти дода на гости с моите свати, ще направим годеж и до неделя сватбата. Бива ли?

Злата. Бива, защо да не бива?

Кметицата. Да не я протакаме много.

Злата. Както речеш, кметичке. (Отива при вратата.) Божиле! (Стоян излиза.) Кажи на баща си да доде тук. (Стоян влиза в къщи.) Да му кажем и нему да се зарадва, както си е обичай.

Кметицата. Пък в общината вече твоя работа.

Злата. Аз зная как ще го направя. Като им кажа, то ще бъде една радост.

Божил (излиза, като си трие ръцете о престилката). Добър вечер, кметице, има ли работа в общината?

Кметицата. Има... има, бай Божиле, от работа ще ми се пръсне главата.

Божил. Не е лесно да се оправят хорските работи.

Злата. Кметицата ни донесе голяма радост.

Божил. Бог да я поживи! Каква радост, стопанке?

Злата. Доде да ни иска наш Стоенчо.

Божил. За какво? ... За жетвар ли сега по жетва ?

Злата. Будала! ... За какво се иска момче? За мъж, домакин.  
Божил. Аха... прощавай. Ами дядо Еньо!  
Кметицата. Отиде си дядо Еньо... остави ме самичка!  
Божил. Не думай... Кога?  
Кметицата. Още вчера. Божил. Че как не сме чули? ... Бог да го прости!  
Кметицата. Не е умрял... отиде в манастира.  
Божил. Аха-а!  
Злата. Слава богу, разбра най-сетне.  
Божил. Е, се то... и оттам няма излизане на бял свят... пак бог да го прости!  
Кметицата. Е, какво ще кажеш?  
Божил. Добър човек беше дядо Еньо. Големи приятели бяхме... Помня, когато беше кмет...  
Злата. По дяволите дядо ти Еньо, ами кажи - да го дадем ли Стояна?  
Божил. Да бяхме почакали, кметице, баре четиресе да минат, а?  
Злата. Глупак, и аз съм седнала да го питам, чунки много ще го слушам.  
Божил. Ама не ми се сърди, стопанке, нали искаш да си кажа думата.  
Злата. Махни се, да те не гледам! Много ми е притрябвала твоята глупава дума... Чу ли, махни се! (Божил влиза в къщи.)  
Кметицата. Я какъв е, още вири глава.  
Злата. Той вири глава, ама аз ще я пречукам таз глава.  
Кметицата. Ти луда ли си още да го държиш тука, та не го пратиш в манастира. Да е по-млад, иди-доди, ами то...  
Злата. Отдавна да съм му дала пътя, ама като не му достигат още - пет-шест години, според закона...  
Кметицата. Ха, закон! Закон за опозицията, Златке. Ще я наредим тая работа и още утре да ти се маха от главата. Какво, ти си още млада, няма да се състариш с него я!  
Злата (радостно подскача). Ай, кметице, господ да ти позлати устицата за тези сладки думки!  
Кметицата. Да ти светне пред очите.  
Злата. Ще ми светне, кметичке, как няма да ми светне?  
Кметицата. Ами де е мойто годениче да си го повидя?  
Злата. Ей сегичка. (Отива към вратата и вика.) Стоене... Стоене!  
Кметицата. Ела, Стоенчо, ела мойто момченце. (Стоян се приближава.)  
Искаш ли да додеш при мене да ми станеш къщовник...  
Злата. Иска, иска! (На Стояна.) Ще те оженим за кметицата бре... целувай



ръка!

Кметицата. Искаш ли, Стоенчо.

Злата. Как да не ще... такъв късмет!

Стоян (нерешително). Зная ли аз?

Злата. Целувай ръка и не бягай от късмета си. Ха де! (Кметицата си подава ръката, той я целува.) Нали ти казах, младо е още - хабер си няма от любов.

Кметицата. Ще го науча, ще си го науча аз да ме либи.

Злата. Де вий си подумайте тука, аз да видя да наредя за довечера.

(Влиза в къщи.)

Кметицата. Стоенчо! (С дясната си ръка го прегръща през рамо, а с лявата си ръка държи неговата лява ръка, а той с дясната си ръка трие очите си.) Чоджум Стоенчо, какво ти е, защо плачеш. Каж ми. Дали ти е мъчно за мамини, или ти е радост, че мое пиленце ще станеш? Каж ми де!

Стоян. Не зная...

Кметицата (притиска го до себе си). Тогава тия са сълзи от радост, Стоенчо. Радвай се, либе мое хубаво, радвай се, пиле мое шарено? С ръце си нищо няма да похващаш, на меки дюшеци ще лежиш, леблебии и пейнир шекер ще ядеш, от високи чардаци ще гледаш и саде команди ще даваш. (Тя иска да го целуне, той се дърпа.) Защо се дърпаш, Стоенчо, не се срамувай от мене.

Стоян. Страх ме е, бабо, от тебе.

Кметицата. Какво? ... Какво рече?

Стоян (сепнат). Прощавай, кметице, лоша дума издумах.

Кметицата. Просто да ти е, Стоенчо, че си младо още, аджамия, не знаеш какво хортуваш, ама онзи... (сочи в къщи) те е надумал... но той да си мисли - за тая дума той пред мене ще отговаря!

Стоян. Не е той, кметице, аз така, без да ща, го казах... прощавай.

Кметицата. Още тая вечер в хапсаната ще го хвърля.

Стоян. Аман, кметице, не е крив баща ми... моля ти се!

Кметицата. Като ми се тъй молиш (прегръща го), прощавам и нему. (Милва го. Той се обръща и гледа към съседния двор.) Не бой се, никой няма да ни види... тъмно е... (Внезапно го целува, той плюе настрана и си трие устата.) Защо си триеш устата? Стоян. Срам ме е, кметице.

Кметицата. Ох, срам го било клетичкото! То изпърво е така, после ще се пресрамиш. (Иска да го целуне, той се дърпа и най-после се изскубва от ръцете и.) Не бягай от мене, не се срамувай, ние нали се обичаме. Ела, ела...

Стоенчо! (Пристъпва към него с разперени ръце, той отстъпва към деснич ъгъл на къщата, откъдето излиза Божил и в тъм нината незабелязано попада в нейните прегръдки Стоян изчезва зад ъгъла.) Улових те, Стоенчо! Божил (изненадан). Кметице, кметице...

Кметицата. Ох, либя те, мое хубаво либенце, че си тъй младичко като георгиевско агънце, като петровско пиленце!

Божил. Ама, кметице. . , (Дърпа се.)

Кметицата. Не се срами от мене... дай да те целуна! (Целува го и веднага се дръпва.) Какво е туй брадище? (Смъква шамията на Божила.) Ти ли си бре, магаре?

Божил (смирено). Аз съм, кметице.

Кметицата. Що щеш в ръцете ми бре, дърто магаре?

Божил. Аз идех да ти искам прошка за одевешните ми думи и ти ме прегърна.

Кметицата. И мълчиш, не се обаждаш?

Божил. Аз виках - кметице, кметице, - ама ти беше се така запалила, че не ме и чу биля... Пък най-последно си рекох - може и да съм ти домилял и се оставих да ме целунеш.

Кметицата (плюе). Маскара проклета... Не те е срам!

Божил. Че ти като ми думаш да не се срамя от тебе.

Кметицата. Млък!

Божил. Прощавай, кметице - янлашлък.

Кметицата. Махай се от очите ми!

Божил. Язък... идех за прошка...

*Тръгва за в къщи, насреща му излиза Злата.*

Злата. Къде се изгуби бре...? Излезе уж дърва да нацепиш.

Божил. Додох да искам прошка от кметицата и да й кажа, че може и да не чакаме четирисе.

Злата. По дяволите твоите четирисе, хайде вътре!

Божил (влиза). И тази се сърди.

Злата (подире му). Да си опичаш добре ума - да направиш всичко, каквото ти заръчах, че мисли си, ако ме засрамиш пред гостите. (Хлопва вратата.) А ние, сестро, да вървим в общината.

Кметицата. Да вървим.

Злата (като дава павурчето на кметицата). Има още, кметице, да изцедим и него.

Кметицата. Стига, сестро, много пих - мрежи ми се вече пред очите, та недовиждам в мрачината.

Злата. Ех, на такава радост се пие. Пийни си, пийни... за хаир, кметичке! (Кметицата пие и подава павурчето на Злата и тя го изцежда.) Всичкото! Хаирлия да е! Да вървим.

*Кметицата си взема бастуна, останал до столчето ѝ, и двете излизат.*

Божил (подава си главата през вратата). Няма ги... излезли са вече тия кукумявки. (Излиза, подир него Стоян.) Да се пръждосат, та да се не видят!

Стоян (плачешком). Не искам! ... Не искам!

Божил. Хай да му се не види и този бабишкел сега! (На Стояна.) Мълчи... не плачи!

Стоян. Как да не плача, тате, като ми е сърцето моминско?

Божил. Имаш право, откакто си изгубихме силата, за пет пари кураж нямаме. Хленчим, както хленчеха жените едно време... Ех, пущината... какво да се прави?

Стоян. Не искам... не искам!

Божил. Да се борим с тия луди жени и кметицата, празна работа. Те и сила имат, и власт, и полиция.

Стоян. Ще се обеса, ако не ме ожените за Райна.

Божил. И тя, каквато е проклета, баре пет пъти на ден ще те бие.

Стоян. Тя днес ми каза, че никога няма да ме бие, а цял ден на ръце ще ме носи.

Божил. И ти вярваш с всичкия си ум? ... Жена е то, синко, лъжа е маята му.

Стоян. Пък и да ме лъже, нали е млада и хубава, нали я обичам, цял ден диван чапраз ще стоя и в очите ще я гледам.

Божил. Та с тази любов влизаме в лапите на жените! ...

Стоян. Поврага меките дюшеци и високите чардаци на туй бабище. Само с леблебии и пейнир шекер щяла да ме храни.

Божил. И на нея ще дъвчеш бре, сине.

Стоян (плюе). Как не?

Божил. Виж, тя ще те гледа като писано яйце. Прашинка няма да падне на тебе.

Стоян. Не искам, не искам. Искам Райна.

Божил. Хубаво, ама кметицата ще надвие. Райна какво е пред нея?

Стоян (плачешком). Тогава ще се обеся!

Божил. Бре тежка неволя! Мълчи, не плачи... аз ще кажа на Райна... може тя да измисли нещо. (Отива към плета.) У тях нищо се не вижда. Дано старата вещица не си е в къщи. (Тихо вика.) Иване... ей Иване... Иване бе!

Иван. Ей ме ей... Какво има, Божиле? (Подир малко се подава на плета.) Какво има?

Божил. Ваша Райна в къщи ли си е?

Иван. Не, отиде с майка си в общината. Имали заседание.

Божил. Аман и техните заседания.

Иван. Няма друга работа ки. В къщи ний, на нивата без нас не може, всичко ний като говеда, а те само заседават.

Божил (на Стоян, който е зад него). Ами сега ?

Иван. Защо ти е? Каж ми на мен.

Божил. Ела у нас. Не бой се, и нашата е в общината. Детето спи ли?

Иван. Спи като заклано.

Божил. Ела, ще ти разправа. Мини през комшулука.

Иван. Ида.

*На пътната врата се похлопва.*

Божил. Кой ли е по това време? (Отива и отваря вратата.) А-а, дядо Еньо, ти ли си бе? Влез... влез.

Дядо Еньо (влиза). Добър вечер, Божиле.

Божил. Дал ти бог добро... Откъде тъй?

Дядо Еньо. Отдалече, Божиле, капнал съм, едва се държа на краката си.

Божил. Ела, поседни да си починеш. (Повежда го подръка.)

Дядо Еньо (като вижда Стоян). Ти ли си, Стоене? (Ръкуват се. Стоян му подлага столче да седне.) Голям да порастеш! (Сяда.)

Божил. Той вече порасъл, ама за беля е порасъл.

Дядо Еньо. Тежко време, Божиле. Кой расте, кой старее - все за беля.

Иван (дохожда иззад левия ъгъл на къщата). Ти ли си бе, дядо Еньо? (Ръкуват се.)

Божил. Че ний те знаем в манастир, пък ти тук.

Иван. В манастира ли?

Дядо Еньо. Изпъди ме бабата, Иване, изпъди... бил съм стар. Е, и аз виждам, че не съм млад, пък тя млада ли е?

Иван. Гледай ти бабище?

Дядо Еньо. Четиресе години сме живели заедно, а сега пощуря и ме

натири. Да съм знаел още на сватбата да съм я удушил! Ама на ...

Иван. Повела е тук жените, насреща им не се излиза.

Божил. Ами ти избяга ли от манастира?

Дядо Еньо. Стои ли се там бе, брате, то кучешки живот не, ами по-лошо! Рекох си: не стоявам, ще избягам, па каквото ще да става - и там смърт, и тука смърт. Тука баре по-достойно - ако щат, да ме заколят, да се знае и да се приказва, че геройски е паднал последният ви кмет.

Божил. Ти добре си намислил, дядо Еньо, по-добре тук геройски, отколкото там марцина. Ами кажи ни - ний какво да правим с нашата беля, дето ни се вие сега над главите.

Дядо Еньо. Каква беля?

Божил. Твоята баба иска да се жени за наш Стояна.

Дядо Еньо. Що думаш?

Иван. Хайде де!

Божил. Тази вечер годеж и до неделя сватба.

Иван. Брей, съвсем побесняла!

Дядо Еньо. Затова ли ме натири тя мене? Сега разбирам защо не ме ще... Е, а Стоян?

Божил. Не иска. Казва ще се обеси, ако й го дадат. Майка му го дава.

Иван. На това бабище? ... Горкият!

Божил. Той иска за ваща Райна, Иване.

Иван. За нашта Райна ли?

Божил. Тя го либи. Тъкмо днес му е напила менците и му е взела китката от ухото.

Иван. Тя знае ли, че го иска кметицата?

Божил. Не, никой в село още не знае.

Иван. Тогава трябва да й кажем.

Божил. И аз викам да й кажем, ний сами нищо не можем направи без нея.

Дядо Еньо. Пък и какво ли ще направите с нея? Кметицата е силна и каквото каже, туй ще стане.

Божил. Ний да й кажем, пък каквото излезе.

Иван. Добре, ама кой от нас ще иде да й каже, като сме все мъжки. Вече удари полицейският час - по улиците и около общината силна стража с пушки, мъжко не смее да се мерне. Който от нас излезе - или куршум, или в хапаната чак до утре, доде се оправи.

Божил. Тогава да чакаме, като се върне у вас от заседание.

Иван. Ще чакаме.  
Стоян. Ама тогава и кметицата ще доде тука.  
Божил. Няма какво...  
Стоян. Не искам... тя пак ще ме гони.  
Божил (на другите). Спуска се отгоре му като орлица на пиле...  
Райна (шумно блъсва вратата и бързо влиза в двора). Кой е тука?  
Иван. Ето я! Ние сме, Райно.  
Стоян. Райно!  
Райна. Стоене! (Хващат се за ръце.) Майка ти ей сега предложи в заседанието тая вечер да те сгодят за кметицата. Знаеш ли това?  
Стоян. Зная.  
Райна. А ти искаш ли?  
Стоян. Не искам... не искам, Райно.  
Иван. Ний тъкмо си думмахме как да ти кажем.  
Райна. Аз, щом чух това предложение, скочих и право тука. (На Стоян.) А за мене искаш ли да се ожениш?  
Стоян. Искам, Райно, вземи ме, води ме... макар и накрай света.  
Райна (на Божил). Бай Божиле, даваш ли ми го?  
Божил. Давам ти го, Райно, давам и благословията си.  
Райна. Татко...  
Иван. Благословени бъдете, деца мои!  
Дядо Еньо. Благословени бъдете и от мене!  
Райна. Бог с добро да ти отвърне, дядо Еньо. (Прегръща Стояна.) Стоенчо, вземи си каквото ти трябва за път. След малко ще дода с мои другарки и ще те открадна. (На Божила.) На годежниците дай много ракия и вино, добре да се напият. Довиждане! (Бързо излиза.)  
Дядо Еньо. Едно време ний крадахме жените, сега те нас крадат... Опак свят!  
Стоян. Тате, аз ще ида да се приготвя, а ти посрещай гостите. (Влиза в къщи.)  
Божил. За тях не се грижи. Ако нещо не хареса майка ти, пак бой ще има, ама късмет да е! (Хлопа се на вратата.) Кой ли е пък сега?  
*Отива и отваря вратата. Влизат св. Петър и св. Никола.*  
Св. Петър. Добри човече, ний сме странници пътници... идем отдалече и сега пристигаме в тая непозната земя. Дай ни подслон в твоя дом да пренощуваме, няма къде да идем.

Божил. Добре сте ни дошли, драги гости, и доброчестина донели, заповядайте, само че в къщи не смея да ви пусна от жената.

Св. Никола. Защо?

Божил. Вие не сте тукашни и не знаете, че тук жените са господарки. Те ни управляват.

Иван. Женско царство, ако сте чували.

Св. Петър. Е, нищо, макар и на двора. В някое кътче ще се свием, никому няма да пречим.

Божил. Така може... заповядайте. (Приближава се с тях до Иван и дядо Еньо )

Дядо Еньо. Я, тез мъже били с гащи?

Св. Никола. С гащи... ами как?

Дядо Еньо. Ху... мъжки гащи откога не сме виждали.

Св. Петър. Защо се чудите така?

Иван. Мило ни е, че виждаме гащи.

Дядо Еньо. Едно време, старче, и ние носехме като вас гащи и калпаци. Ама една нощ, тогава аз бях кмет, не зная по какви причини, ний, мъжете, си изгубихме силата, че като скочиха жените отгоре ни...

Иван. Страшно беше, старче! Да си бил тука да чуеш мъжки рев - мъже реват, та си късат главите... Олелия, патардия!

Дядо Еньо. И ни взеха властта - смъкнаха ни гащите, препасаха ни с техните престилки, забрадиха ни главите с техните забрадки, а те си подстригаха косите и си наложиха нашите калпаци - демек, отсега нататък женско царство.

Иван. Затвориха ни в къщи да перем, да готвим, да мием паници, да гледаме деца...

Св. Никола. Ех... и то е работа, благословена от бога.

Божил. Тъй, ама къщна работа с мъжки ръце става ли? За най-малката грешка бой до онзи край...

Св. Никола. Додето свикнете веднъж.

Иван. Та толкоз години вече я работим и все не можем да им угодим.

Дядо Еньо. Не зная как е по другите земи, ама по нашата е страшно, старче. Тук жените и старост не почитат, както е речено от бога.

Св. Петър. Така ли?

Дядо Еньо. Нас, старите, ни затварят в един манастир да умрем, а бабите ни си вземат млади мъже...

*От улицата се чуват женски гласове.*

*Божил. Идат!*

Иван. Мене ме няма тука! (Избягва зад къщата.)

Божил (на другите). Елате и вие там хе зад къщата, после ще видим.

*Завежда ги зад левия ъгъл на къщата. После се връща в къщи, излиза със запален фенер, отваря пътната врата. Влиза кметицата, след нея две съветнички и Злата. Чуват се поздравии: «Добър вечер! Дал бог добре! Добре дошли! Честито! Да ти е живо момчето! Догодина с унучка!»*

І съветничка. Ма, Злато, де ти е момчето, да ни посрещне.

Божил. Тука е...

Кметицата. Къде е? ...

Божил. Вкъщи... Облича си новата премяна.

Кметицата. А-ха.

Божил (до къщната врати издига фенера, за да свети). Хай добре сте ни дошли, драги годещници! Заповядайте!

Злата (изправила се от другата страна на вратата, ръкува се с всички наред.) Добре дошли! Добре дошли!

*Всички влизат вътре, Божил най-после.*

Стоян (с дисаги на рамо, предпазливо излиза иззад десния ъгъл на къщата). Влязоха вече, божичко! Те додоха, а Райна още не иде. Какво ли стана с нея? ... Ами какво да правя сега, като ме потърсят? ... Дали не съм забравил нещо? (Пипа дисагите.) Новата ми ризка, новото елече, престилката, чорапките. Кога ли ще си взема всичкия чеиз? Тука ще я чакам. (Кляка при пътната врата.)

Божил (влиза иззад левия ъгъл на къщата, подире му св. Петър и св. Никола). Елате! (Завежда ги до десния ъгъл на авансцената.) Поседнете тук да си . починете... После ще видим.

Св. Никола. Както съм уморен, не ща ни хляб, ни нищо, току да затворя очи и да заспя.

*Божил. Не бива то така, как ще ви оставя гладни.*

Злата (излиза на вратата). Божиле... къде си?

*Стоян се скрива зад ъгъла на къщата.*



Божил. Тук съм, стопанке. (Отива при нея.) Прощавай, одеве не ти казах, че са ни дошли гости...

Злата. Какви гости? ... къде са? (Отива към тях с Божил.)

Божил. Пътници странници... замръкнали, няма къде да идат.

Злата (като ги вижда). У-у какви просяци! Скоро да се махате, аз не ща просяци в къщата си.

Божил. Стопанке, грехота от бога на този ден да изпъдим гости, я си помисли. Кротки, добри люде, какво като ги оставим да преспят на двора. Може и късмет да ни носят.

Злата. Добре, ама в къщи да не са помирисали! Къде е Стоян? Още ли се гизди?

Божил. Изсъхнали му калеврите, не може да ги обуе, че ги маже с рибя мас да се разпуснат.

Злата. Бос да доде... Гостите няма да го гледат в краката я?

Божил. Бива ли бос, нали е годен?

Злата. Кажу му по-скоро, кметицата не може вече да чака.

*Влиза вътре. Божил отива при Стоян.*

Св. Петър. Лоша жена!

Св. Никола. Властта прави людете такива, не помниш ли какви бяха мъжете?

Божил (на Стоян). Още ли я няма?

Стоян. Няма я.

Божил. Ами сега какво да правим? Майка ти напире да влезеш при тях.

Стоян. Не ща.

Божил. Страх ме е да не се усъмнят, тогава всичко пропада. Да додеш за малко вътре, а? ... До де доде Райна...

Стоян. Не ща. Ако тя още се забави, сам ще изляза да я пресрещна.

Божил. Какво си приказваш? Стражарките веднага ще те уловят.

Стоян. Тогава тука ще я чакам, а ти влез вътре и кажи, че ей сега-сегичка ще дода, и дай им да пият повечко ракия. Нали и Райна каза.

Божил. И то бива, па да видим какво ще излезе. (Влиза в къщи.)

Св. Петър. Горкото момче!

Св. Никола. Ами мъжете напреж малко ли мъчеха така жените, св. Петре, и повече дори!

Св. Петър. Имаш право.

Св. Никола. Не слушай какво казват мъжете. Те сега се оплакват, че още

не са свикнали. Като навикнат, ще млъкнат и всичко ще потече като по мед и масло. И ще видиш, че женското царство е много по-добро от мъжкото.

Св. Петър. Тъй да бъде. Хайде сега да поспим, че утре пак ни чака дълъг път. (Както са седнали, лягат и се завиват с ямурлуците.)

Божил (излиза и бързо отива при Стоян). Страшно напират да влезеш час по-скоро. Кметицата вика - годеникът ми да доде тук, до мене да седне!

Стоян. Ще й преседне!

Божил. И другите викат. (Пътната врата тихо се отваря.) Райна! Слава богу, най-последно!

Райна (влиза с пушка в ръце). Забавих се, доде си събера дружината... Ей ги, чакат на пътя.

Божил (поглежда през вратата). С пушки ли ?

Райна. Амчи как? Стоян. Ай... Страх ме е, ще гърмите.

Райна. Не бой се... Няма да гърмим. Хайде!

Божил. Хай на добър ви час, деца. Благословени да сте. (Стоян и Райна му целуват ръка и излизат.) Добра сполука! (Затваря вратата.) Сега ще стане тя, каквато ще стане. Какво ли ще кажа вътре?

Злата (излиза). Къде остана туй момче бе, джанъм? (Като вижда Божил.) Къде е Стоян?

Божил. Нали ти казах - маже си калеврите в обора.

Злата. Я да видя аз какво е туй мазане? (Отива зад десния ъгъл на къщата.)

Божил. Сега втасахме! Да си навлека кожуха, че бой ще има. (Влиза и веднага излиза, като облича къс кожух.)

Кметицата (излиза от къщи). И таз хубава. Вместо той да доде при мене, аз трябва да го търся. Ей, Божице, къде е Стоенчо?

Божил. Тука беше, кметице, ей сега...

Злата (иде иззад къщата). Няма го там.

Божил. Няма ли го? Че как тъй? Ей сега беше там. Чудна работа! Да не се е скрил?

Кметицата. Защо ще се крие?

Божил. Срамува се още момчето.

Злата. Ти си го скрил. Скоро да кажеш, че ти строшавам чутурата!

Божил. Ама как така ще го скрия бе, стопанке, коджамити човек? Не е игла кн...

Злата. Казвай, че дяволите те взимат!

Божил. Не съм аз бе, стопанке, може ли такова нещо?

*Злата влиза бързо.*

Кметицата. То бива срам, ама пък толкоз вече...

Божил. Има срамежливи момчета, не са като момите ачигьоз.

Злата (излиза с една кобилица, на Божил). Хайде пред мене!

Божил. Олеле, майко!

Злата. Скоро да го намериш! (Блъсва го с кобилицата.)

Божил. Ой... ой!

*Тръгва, подире му Злата, минават зад десния ъгъл на къщата. От къщи излизат двете съветнички.*

I съветничка. Какво е туй чудо, кметице, викат ни на годеж, а няма годеник?

II съветничка. Какво става тука бе, джанъм?

Кметицата. Стоенчо е май срамежлив, та се е скрил, казват.

I съветничка. Туйто! ... Че бива ли тъй ?

*Божил и Злата се връщат.*

Кметицата. Няма ли го?

Злата. Няма го там проклетото момче.

Божил. Аз нали ти казах?

Злата (удря го с кобилицата). Хайде... да го намериш, че душицата ти изваждам.

Божил. Ох, боже милостиви! (Отива зад левия ъгъл на къщата, подир него Злата.)

Злата. Ах, да го намеря, кожицата му одирам!

*Кметицата отива подир Злата.*

I съветничка. Ама поразия?

II съветничка. Аз да ти кажа ли? Гълъбчето май се е изплъзнало из ръцете на кметицата и кой знае къде ли хвърчи сега?

I съветничка. Язык, не можа да му се порадва, а беше облещила едни очи... зер младичко, хубавко.

II съветничка. Пада й се - тя се май позабрави. На й сега сватба на общинска сметка.

I съветничка. Заслужила била! Ха и други да са заслужили.

*Злата и кметицата викат зад къщата: «Дръжте го, дръжте го.»*

I съветничка. Ето го! (Спуска се върху дядо Еньо, който изскача иззад левия ъгъл на къщата.)

II съветничка. Дръжте го!

*Двете го настигат до пътната врата, тон си навежда главата и си крие лицето с ръце.*

Злата (тича с вдигната кобилица). Ах, ти, поразнико, така ли ще ме срамиш ти мене?

Кметицата (хваща ръката на Злата). Недей го ма, Злато, момчето не е криво. (Приближава се до групата на съветничките и дядо Еньо.) Стоенчо бе... моето момче, защо правиш тъй, защо се криеш? Ха ела, не бой се! (На другите.) Пуснете го ма! (Те го пускат.) Изправи се де, Стоенчо, не се крий, обърни се към мене. (Хваща го през рамо и се мъчи да му изправи главата, той се дърпа.)

Злата. Де стига вече... Не прави дивотии пред гостите... Изправи се де, че да не заиграе кобилицата!

Кметицата. У ма, Злато, бива ли да биеш хубавото момче! То е послушно... умно... (Мъчи се да го помилва, изведнъж отскоча назад.) Ай... ай! ... Не е той...

Злата. Не е ли той? ... Кой си ти бре? (Удря го с кобилицата отзад.)

Дядо Еньо. Ох! (С една ръка се хваща отзад и се изправя.)

Съветничките. Дядо Еньо!

Кметицата. Ти ли си бре? Що щеш тука? (Хваща го за ухото и го довежда в средата на двора, всички подир тях.) Що търсиш тук бе, дъртако?

Злата. Кметице, тука има заговор... тука има заговор!

Съветничките. Тука има заговор... Бунт, бунт!

Злата (на дядо Еньо). Къде е Стоян?

Дядо Еньо. Не зная.

Кметицата. Не знаеш ли? (Удря го по главата.)

Злата (на Божил, който стои до ъгъла на къщата и плахо гледа). Я ела тука! (Божил нерешително пристъпва.) Вий двамата сте се наговорили!

Божил. Не сме, стопанке. Аз сега виждам дяда Еня...

Злата (удря го). Лъжеш! Вие двамата сте скрили Стояна... Казвай! (Бие го с кобилицата, той бяга към заспалите старци.)

Кметицата (на дяда Еня). Гиди дърто куче! (Бие го с ръце по главата.)

Злата (спъва се от св. Никола). Ах, тоя проклет просяк! (Бие го с кобилицата.) На ти и на тебе, та да ме запомниш! (Отива при другите в

средата на двора.)

Св. Никола. Ох, проклета жена... изпотроши ми старите кокали!

Св. Петър (сънливо). Кой те бие?

Св. Никола. Малко тъй по погрешка, св. Петре.

Св. Петър. Нищо, нищо, и ти ще навикнеш. (Заспива.)

II съветничка. Аз да ви кажа ли? ... Тука има бягство... Стоян е избягал.

Кметицата. Избягал ли? ... Скоро стражата тука!

II съветничка. Отивам, кметице. (Излиза на пътя.)

Кметицата (на Божил и дяда Еня). Да си мислите, ако Стоян е избягал. Ще ви поля с катран и като свещи живи ще изгорите.

Божил. Аман, кметице, нищо не знаем.

Кметицата. Ще видим! ... ще видим!

Злата. Ама тези просяци не са за добро дошли тука.

Кметицата. Какви просяци?

*Злата ѝ разправя и сочи с глава мястото, гдето са старците.*

Св. Никола (ослушва се). За нас приказват. Тя, онази, пак ще доде тук. Чакай да мина от другата страна, че пак да не ям бой! (Полека припълзява от другата страна на св. Петър.) Св. Петър да се разправя както знае.

*Жените се приближават до спящите.*

Злата. Аз одеве натупах тогова, сега и другия. Ако са видели нещо, ще кажат. (Бие св. Никола.)

Св. Никола (под ямурлука). Олеле, св. Богородичке...

Злата. Казвай, къде ми е момчето?

Св. Никола. Не зная, майчице, нищо не съм видял.

II съветничка (влиза с две стражарки, въоръжени с пушки). Стоян избягал!

*Всички отиват при тях.*

Кметицата. Кога е избягал?

I стражарка. Нали Стоян Златин?

Злата. Той.

I стражарка. Още одеве го срещнахме тъкмо на моста с Райна Ленина.

Кметицата. Райна Ленина? (На Злата.) Чу ли? ... Райна!

Злата. Господ да я порази!

I стражарка. И още други три.

Кметицата. Кои, кои?

Истражарка. Едната беше май Мика. Димкината... Всичките с пушки.

И стражарка. И всред тях вървеше Стоян Златин с дисаги на рамо.

Кметицата. Защо не ги спряхте?

И стражарка. Те си казаха паролата и ний си помислихме, че по заповед го карат някъде.

Кметицата (на Злата). Видя ли... Райна! Хем те питах одеде...

Злата. Ама да съм знаела... на!

И съветничка. Тя го е отвлякла проклетницата! (На стражарките.) Вие не знаехте ли, че Стоян е годеник на кметицата?

И стражарка. Никой не ни е казал... да сме знаели, кметице...

Кметнцат а. Цялата полиция на крак! Пуснете потери навред! Гърмете, да се дигне цялото село! Живи или мъртви... всичките тук ги искам! Разбрахте ли?

Стражарките. Разбрахме, кметице!

Кметнцата. Вървете! (Стражарките се обръщат по войнишки и излизат.) Ще ги науча аз как се краде младоженек. (На дядо Еньо.) А ти бре, старико! Ти си избягал от манастира да ми развалиш сватбата, а? (Сграбчва дядо Еня и Божил, чука им главите една о друга.) Ще ми разваляте сватбата, а? С кой ум бре крадете годеника ми?

Божил. Аман, кметице!

Кметицата. Млък... млък! С мене ли ще се борите?

Божил. Ний нищо не знаем...

Кметицата. Знаете, не знаете... ей сега ще умрете!

Божил и дядо Еньо (разтреперани). Аман, кметичке!

Кметицат а. Бунт ще ми дигате, а?... Заговори, а? Прочетете си последната молитва... Скоро едно въже!

*Злата откачва едно въже от върлината и го поднася.*

Божил. Аман, кметичке, молим ти се...

Кметицата. Молете се на бога, а не на мене! (Божил и дядо Еньо се кръстят с очи нагоре.) Стига ви толкоз! Вържете им ръцете отзад! (Съветничките и Злата с двата края на въжето им връзват ръцете отзад.) Мирно стойте! ... Само да сте мръднали, живи ще ви изгоря с катран! (Чуват се гърмежи.) Така... писък и олелия по цяло село... да се знае - кметицата прави годеж... с бесилка! Ще ви обеса там, пред общината, хубаво да знаете, ще ви обеса за пример на всички глупави мъжища! Къде е стражата да ги поведе?

I съветничка. Ей сега. (Излиза.)

Св. Никола (повдига си главата). Св. Петре... ей, св. Петре! (Бута го.)

Св. Петър (сънливо). Пак ли те бият? Нищо, нищо, ще навикнеш.

Св. Никола. Стрелят с пушки, ще се изпотрепят.

Св. Петър. Ако трябва, ще се изпотрепят.

Св. Никола. Тия луди жени искат да обесят Божила и дяда Еня.

Св. Петър. Ако трябва да ги обесят, ще ги обесят... царство им е.

Св. Никола. Аман, св. Петре, аз забърках тази каша с това проклето женско царство.

Св. Петър. Малко търпение, св. Никола, и всичко ще си потече като по мед и масло.

Св. Никола. Не ща, не ща вече женско царство - цялата ми снага е посиняла от женски бой. Моля ти се, св. Петре, помоли бога да оправи света - да върне мъжкото царство, та всички да мирясат и да си гледат работата.

Св. Петър. Разкайваш ли се?

Св. Никола. Разкайвам се, хиляди пъти се разкайвам, че измолих от бога да даде сила и власт на жените... Прости ми, господи!

Св. Петър. Добре, ама други път да сп гледаш само морските работи...

I съветничка (влиза, подир нея две стражарки). Ето стражата!

Кметицата (на стражарките). Водете ги пред общината!

Св. Никола. Св. Петре, ще ги водят вече.

Св. Петър. Иди подай тоягата си на Божила.

Св. Никола. Какво да му кажа?

Св. Петър. Нищо, само я подай.

Кметицат а. Хайде, вървете!

Божил. Нямате ли баре капка милост?

Дядо Еньо. Бог всичко вижда и за всичко отплаща.

Кметицата. Млък! Сега аз плащам!

*Св. Никола се приближава до Божил.*

Злата (на св. Никола). Ами ти, просяко, що щеш тука?

Св. Никола. Рекох да му кажа сбогом, че я се видим, я не се видим вече.

Кметицата. Тъй ли?... Я и ти с тях - хем да им теглиш въжетото, хем да си вземеш сбогом.

Св. Никола. Бива и тъй, кметице. (В това време пъхва тоягата във вързаните отзад ръце на Божила.)

Божил (с внезапен силен напън разкъсва въжетото и силно тропва с тоягата

). Назад... назад! (Жените, смаяни и уплашени, избягват настрана.) Мъже, ставайте! ... Силата ни се върна! (Дядо Еньо разкъсва въжето.) Долу забрадките, долу престилките! (Той и дядо Еньо хвърлят забрадките и престилките.) Навличайте потурите, нахлузвайте калпаците! (Дядо Еньо грабва калпака на кметицата и го туря на главата си.) Свърши се вече женското царство! Нашето царство се върна. (Тропва силно с тоягата, жените трепват.) А-а... ще ни бесите, а? (Маха с тоягата към тях, те отстъпват чак до оралото.) Ще ни бесите, а? Хвърлете пушките! (Стражарките хвърлят пушките.) На колене! (Жените падат на колене.)

Иван (вика от тях). Божиле... ей, Божиле! (Минава през комшулука, влиза тичешком, като си стяга потурите.) Какво е туй чудо бе, хора? Както си спях, като ме изду една сила, чак до тавана подскочих... Рекох си - нашата мъжка сила! И нахлузих потурите... Каква стана тя?

Божил. Каква ли? (Сочи жените.) На, ето ти кметицата... ето ти съветничките... ето ти жандарките!

Иван (като си плюе на дясната ръка). Какво ли сънува сега моята женичка? (Изтичва у тях.)

Божил. Е, кметичке, то се видя - твоята сватба няма да стане, ами кажи какво искаш - на бесилка ли да увиснеш или жива да изгориш?

Кметицата. Ох, божичко!

Дядо Еньо. Божичко зер? Сега се сети за него.

Злата. Ах, Божиле!

Божил (тропва с тоягата). Чакай, и на тебе ще доде ред.

Дядо Еньо. Казвай по-скоро, бабо, че и аз да си намеря някое младо момиче.

*От Иванови се чува женски писък.*

Божил. Чувате ли... чувате ли? (Жените се сгушват една до друга.)

Св. Никола (доближава се до Божил). Божиле, господ се смили над вас и ви повърна силата, смилете се и вие над вашите жени. Те си забравиха ума и си загубиха царството, пазете се и вие пак да не го загубите. (Взима му тоягата, без да забележи Божил.)

Божил. Право казваш, старче, ама нека и те потреперят малко... (Чуват се женски писъци и от други дворове.) Чувате ли, глупави жени?

*Св. Петър и Св. Никола изчезват незабелязано зад къщата.*

Злата. Аман, Божиле, прости ми... Имай милост!



Дядо Еньо. Милост ли? Вие одеде не искахте и да чуете.

Кметицата. Аман, Еньо, сгрехихме, простете ни... на, със сълзи на очи ви се молим.

Дядо Еньо. Сега плачеш, а? А колко наши братя си разплакала?

Кметицата и Злата. Опустяло ни и царството! Простете ни, простете ни! Иван (влиза тичешком с кобилица). А бе защо стоите? Пердашете бе, пердашете! (Замахва да удря.)

Божил (задържа му ръката). Защо да си морим ръцете с бой?

Иван. Ами какво?

Божил. Ще ги обесим.

*Жените плачат с глас.*

Дядо Еньо. Ей сега ще увиснат като котки на въжето.

Иван. Брей, как не ми доде на ума? Чакайте да доведа и мойта. (Тръгва.)

Божил. Почакай малко. А тая (сочи кметицата), дете пощури нашите жени и искаше да се жени за моя Стоенчо, ще я полеем с катран и ще я запалим да ни посвети.

Дядо Еньо. Славна донанма!

Кметицата. Мила св. Богородичке! (Кръсти се и прави метани.)

Дядо Еньо. И пет хиляди метани да направиш, св. Богородица пак няма да те чуе, задето омаскари цели женски род... Гиди проклето бабище!

*Вратата шумно се отваря, Стоян и Райна бързо влизат.*

Стоян. Тате?

Божил. Стояне... Синко!

Стоян. Дядо Иване! Дядо Еньо! Свърши се най-последно нашето тегло!

Божил. Гледай... женската царщина!

Стоян (вижда жените). Мамо!

Злата. Синко! (Стоян я вдига.)

Стоян. Прости й, тате!

Божил. Голяма грешница е, сине... Забрави ли какво правеше с нас, с тебе?

Стоян. От радост аз вече забравих, забрави и ти. Прости й, тате!

Божил. Като ме молиш толкоз, нека й е просто!

*Тя му целува ръка.*

Иван. Ама...

Стоян (прави му знак да мълчи, на другите жени). Станете! (Те стават.)  
Дядо Еньо, прости ти твоята обезумяла бабичка.

Дядо Еньо. Много искаш, Стоене, от мене.

Стоян. Прости я, че голяма веселба ни чака. Ще празнуваме и нашето царство, и моята сватба. Райно, помоли и ти дядо Еня.

Иван. Ама...

*Стоян му запушва устата с ръка да не говори.*

Райна (смирено). Моля ти се, дядо Еньо, прости я зарад нашата радост.

Божил. А бе, дядо Еньо, коджамити мъже, когато имат в ръцете си власт и царщина, се забравят и не знаят какво правят, та жените ли няма да пощурят?

Дядо Еньо. Тъй да бъде! (На кметицата) . Простено да ти е, целувай ръка!  
(Тя му целува ръка.)

Иван. Ама какви хора сте вие бе, джанъм? Месата ви още сини от бой и вие прощавате?

Стоян. Дядо Иване, било, каквото било.

Иван. Ба, тъй било то... Я те да са на наше място... олеле, майчице!

Райна (смирено). Татко...

Иван (на Райна). И твоят гласец поотслабна, май не се чува вече, а? ... А одеде ми предра ушите, че съм прегорил питата.

Райна. Прости ме, татко.

Иван. Хайде и от мене да мине! ... (Целува му ръката.) Пак аз най-ербап излязох... Една кобилица храснах на нашата (издига кобилицата), тя изпищя и примря.

Райна. Ух, татко! (Спуска се да иде да види майка си.)

Иван (спира я). Тука стой, не бой се... душата й котешка, не излиза лесно... А бе, Стоене, де те завари тебе силата?

Стоян. Там горе в лозята... Веднага скочих и право тука. А тебе, тате?

Божил. Тоягата!... Де тоягата? (Оглежда се.)

Стоян. Каква тояга?

Божил. Една тояга... Де се дяна тази тояга? ... (Търси я.) Кой ми я даде, кой ми я взе?

Дядо Еньо. Ти нали приказваше с едного от старците?

Божил (като си спомня). Тъй зер... май че той пхна тоягата в ръцете ми и силата ме напъна... Де ги старците?

*Търсят.*

Дядо Еньо. Ей сега бяха тука.

Иван. Няма ги.

Божил. Чудно... Кога си взеха тоягата, кога си отидоха, без да ги усетим.

Дядо Еньо. Да ви кажа ли - това е божа работа. Тия старци са били божи хора... Бог ги е пратил да направят това чудо за наше спасение. (Сваля си шапката и се кръсти, кръстят се и другите.)

Злата. Олеле... ръката ми!

Гласове. Какво... какво?

Злата. Ръката ми... ръката ми... не мога да я мръдна!

*Струпват се около нея и гледат, гласове: „Схванала се, вдървила се!“*

Злата. Искам да се прекръстя, не мога да я подигна. Олеле, дясната ми ръчица! Господ да ме поразии! Аз ги бих и двамата. С тази ръка ги бих. (Плаче.)

Дядо Еньо. Нали ви казах - божа работа, божи хора!

Иван. Наказание от бога!

Божил (ядосан). С кой ум? С кой ум дигаш ръка мари на гости?

Злата. Ох, господи, господи!

Стоян. Ами сега?

Божил. Сега нека ѝ виси ръката цял живот! Нали с нещо трябва да запомним пустото им женско царство?

Дядо Еньо. Слушайте пък аз да ви кажа! Тук, на това място, дето спаха тия божи старци, ще копаем, доде бликне вода, и ще направим аязмо в тяхна чест - да се приказва и поменува тяхното чудо, доде свят светува. (На Злата.) От таз света вода ще оздравее и твоята ръка. А дотогава - пост, молитва и разкаяние!

Злата. Ах, боже господи! ...

Хлопа се на вратата.

Божил. Кой ли хлопа сега? (Отива към вратата.)

*Вратата се отваря и влиза един пъдар.*

Пъдарят. Бай Божиле, тука ли е дядо Еньо?

Дядо Еньо. Тука съм, какво има?

Пъдарят. Кмете, под дърво, под камък те търся... да додеш в общината - там те чакат общинарите и сумата народ.

Дядо Еньо. Ида... ида... мои приятели.

Божил. Е, поживи те господ, дядо Еньо, пак да ни кметуваш...

Стоян. Хайде дигайте. (Вдигат го на ръце.)

Дядо Еньо. Ама защо?

Стоян. Тъй... тъй... да се знае. (Понасят го на ръце и викат.) Да живее кметът, да живее дядо Еньо! Ура!

*Тръгват всички към вратата, жените остават настрана с наведени глави.*